

SUOMEN ELOKUVASÄÄTIÖ

ELOKUVATUOTANNON RAHOITUSRAKENTEEN VAHVISTAMINEN

Jukka Vilhunen

14.1.2008

Sisällysluettelo	sivu
1 Johdanto	3
2 Pitkien näytelmäelokuvien rahoitusrakenne	3
Julkinen rahoitus	3
Yksityinen rahoitus	4
Esitysoikeudet ja ennakkomaksut	4
Oma- ja muu yksityinen rahoitus	4
3 Pääomasijoittajat	5
Pääomasijoitusyhtiöt	5
Pääomarahastot	7
Tuotantoyhtiöt ja julkinen rahoitus	7
Pääomarahasto ja elokuvatuotantoon sijoittaminen	8
Deal flow	8
Tasearvo	8
CIM/PMI esimerkki	8
Bisnesenkelit ja pääomasijoittaminen	9
Projektirahoitus	9
Tekijänoikeudet	10
Intro esimerkkinä	10
Yhteisistä periaatteista toimintamalli	11
Uusi Rahasto?	11
Verokannustimet	12
4 Julkisen sektorin rahoitusyhtiöt	12
Finnvera	13
Strategiset linjaukset	13
Elokuvatoimiala	13
Veraventure Oy	14
Aloitusrahasto Vera Oy	14
5 Alueelliset audiovisuaalisen tuotannon rahoittajat	15
Alueelliset EU-projektit	15
Alueelliset rahastot	16
6 Johtopäätökset	18
Liiteluettelo	20
Lähteet	20
Haastattelut	21

1 JOHDANTO

Selvitys on tehty Suomen elokuvasäätiön toimeksiannosta. Selvityksen otsikko on **”Elokuvatuotannon rahoitusrakenteen vahvistaminen”** ja tarkastelun keskipisteenä on ollut pitkä näytelmäelokuva. Aineistoa on kerätty ensisijaisesti haastattelemalla sekä julkisen että yksityisen sektorin rahoittajia ja pääomasijoittajia sekä edunvalvoja samoin kuin alalla toimivia yrittäjiä ja elokuvatuottajia. Kirjallinen materiaali sekä eri toimijoiden internet-sivustot ovat täydentäneet haastatteluaineistoa.

Selvityksen yhtenä lähtökohtana oli olettaus, ettei yksityinen pääoma ole kiinnostunut sijoittamaan elokuvatuotantoon. Siksi haluttiin saada selville syitä kiinnostuksen puuttumiseen ja etsiä keinoja sen lisäämiseksi.

Tarkastelukulmaa on laajennettu myös julkisen sektorin ja sen harjoittaman pääomasijoittamisen suuntaan. Näin on tehty siksi, että maan hallituksen hallitusohjelman mukaisia pääomasijoittamiseen liittyviä uudistustoimenpiteitä ja linjauksia on valmisteilla ja joiltain osin niistä on myös päätetty. Hallituksen toimenpiteillä pyritään edistämään sekä yksityistä että julkista pääomasijoitustoimintaa ja tätä kautta vahvistamaan innovatiivisten ja kasvuyritysten toimintaedellytyksiä.

2 PITKIEN NÄYTELMÄELOKUVIEN RAHOITUSRAKENNE

JULKINEN RAHOITUS

Elokuvatuotantoon kanavoitava julkinen rahoitus toteutuu **Suomen elokuvasäätiön** myöntämän tuotantotuen kautta. Varat tukitoimintaan elokuvasäätiö saa vuosittain valtion budjetin veikkauksen voittovarojen kertymästä. Ajankohtainen elokuvapoliittinen debatti on parhaillaan käynnissä määrärahojen riittämättömyydestä elokuvatuottajien aloitettua tuotantosulun. Vertailu muiden Pohjoismaiden käytössä oleviin julkisiin tukiin todentaa suomalaisen rahoituksen merkittävästi alhaisemmaksi.

Vaikka julkinen rahoitus onkin kasvanut viime vuosien aikana, sen riittämättömyys on johtanut kiristyneeseen rahoitustilanteeseen itse tuettavien tuotantojen osalta. Elokuvien tuotantobudjetteja on jouduttu leikkaamaan ja yleistä kustannuskehitystä on hillitty epätyypillisillä toimilla, tuotantoryhmiä on pienennetty tai kuvauspäivistä on tingitty.

Elokuvasäätiön myöntämä tuotantotuki kattoi vuonna 2001 47,2 % tuon vuoden aikana valmistuneiden pitkien elokuvien rahoituksesta. Säätiön rahoitusosuus on pienentynyt tästä heilahdellen tuotantovolyymista ja budjeteista riippuen 44,1 %:sta vuonna 2002 vuoden 2006 21,8 %:iin. Keskimäärin elokuvasäätiön tuen osuus on ollut 33,4 % vuosina 2001 - 2006, kolmannes tuotannon kokonaisrahoituksesta.

Julkista rahoitusta edustavat myös **Pohjoismainen elokuva- ja televisiorahasto**, **EU:n Media-ohjelma** sekä Euroopan Neuvoston **Eurimages** rahasto. Pohjoismaisen rahaston keskimääräinen tuki on ollut vastaavana aikana 2,9 % sekä EU:n ja Eurimages'in yhdessä 2,1 %. Vaikka yksittäisen tuotannon kannalta näistä

rahoituslähteistä saatu rahoitus on saattanut olla merkittävä, on rahoitusosuus kokonaisuudessaan hyvin vaatimaton. Rahoitus kohdistuu yhteistuotantoihin.

Alueellinen rahoitus on kokonaisuudessaan julkista rahoitusta, mutta täsmällistä tietoa sen suuruudesta on ollut selvitystä tehtäessä vaikeasti saatavilla. Rahoitus on luokiteltu taulukossa muun kotimaisen rahoituksen osaksi ja sitä arvioidaan olleen 3-5 % tuotantojen kokonaisrahoituksesta.

Julkisen tuen kokonaismäärä mainitut rahoituslähteet yhteen laskien on ollut vuosina 2001 -2006 keskimäärin noin 42 % pitkien elokuvien kokonaisrahoituksesta.

Liite Pitkien fiktioiden rahoitus 2001 – 2006

YKSITYINEN RAHOITUS

Esitysoikeudet ja ennakkomaksut

Kotimaisten ja kansainvälisten esitysoikeuksien ennakkomyyntillä tuottaja rahoittaa osan tuotantokustannuksista.

Kotimaisille tv-yhtiöille ennakkoon myydyillä elokuvien esitysoikeuksilla on rahoitettu keskimäärin 15,9 % tuotantokustannuksista. Ulkomaisten tv-yhtiöiden osuus kokonaisrahoituksesta on puolestaan ollut vaatimaton 0,8 %. Merkillepantavaa on, että kotimaisten tv- ja yleisradioyhtiöiden suhteellinen rahoitusosuus on laskenut tarkastelukaudella.

Kotimaisten levitysyhtiöiden maksamat elokuvien levitysennekot sekä video- ja dvd -oikeuksien ennakko-ostot ovat olleet keskimäärin 9,1 % kokonaisrahoituksesta. Näiden osuus rahoituksesta on kasvanut merkittävästi. Vuonna 2001 osuus oli 4,3 %, mutta vuonna 2006 10,7 %.

Tuotannoissa mukana olleiden ulkomaisten osatuottajien osuus on laskettu tässä yhteydessä osaksi esitysoikeuksista saatua rahoitusta, sillä useimmiten osatuottajalle siirtyy tuotantopanosta vastaan tietty määrä esitysoikeuksia. Näiden osuus tilastoidun ajanjakson aikana on ollut keskimäärin 11,5 %. Rahoituspanosta voidaan pitää merkittävänä, vaikka vuosikohtaiset heilahtelut ovat olleet erittäin suuria.

Esitysoikeuksien ennakkomyyntillä on kokonaisuudessaan rahoitettu keskimäärin 37,3 % tuotantojen kustannuksista. Esitysoikeuksien ennakkomyyntin osuus on ollut suurempi kuin elokuvaäätiön myöntämä tuotantotuki. Se lähentelee myös koko julkisen rahoituksen osuutta.

Oma- ja muu yksityinen rahoitus

Elokuvatuottajien omarahoitussosuus kokonaiskustannuksista on ollut keskimäärin 13,6 %. Omarahoitusosuudessa on mukana lyhytaikainen lainarahoitus.

Loppuosa noin 7 % rahoituksesta on muodostunut muun muassa kotimaisesta pääomasijoitus- ja sponsorirahoituksesta sekä yksityisten säätiöiden ja rahastojen tuesta ja tämän ohella vähäiseltä osin ulkomaisesta muusta rahoituksesta.

3 PÄÄOMASIOITTAJAT

PÄÄOMASIOITUSYHTIÖT

Suomessa pääomasijoitustoiminta on 1980-luvun lopulla syntyneenä nuorta, mutta toimiala on kehittynyt nopeasti. Alkuvaiheessa julkisella sektorilla oli kehittyvillä pääomamarkkinoilla huomattavan iso rooli. Kun toimialalle alkoi virrata 1990-luvun lopulla yksityistä pääomaa, alkoi julkisten pääomasijoittajien osuus vastaavasti laskea. Vuonna 1997 julkisen sektorin sijoitukset olivat lähes 50 % yksityisiin rahastoihin verrattuna, kun ne vuonna 2006 olivat enää alle 10 %.

Liite Sijoitukset 1994-2006

Vuonna 2006 Suomen pääomasijoitusyhdistys ry:hyn (FVCA) kuului 41 pääomasijoitusyhtiötä eli hallinnointiyhtiötä. Nämä hallinnoivat 73 eri pääomarahastoa. Rahastojen hallinnoinnista, manageroinnista, vastasi 250 manageria ja 150 muuhun henkilöstöön kuuluvaa. FVCA:n jäsenyritykset tekivät 2006 pääomasijoituksia yhteensä 350 miljoonaa euroa, uutta pääomaa rahastoihin kerättiin 434 miljoonaa euroa ja hallinnoitavaa pääomaa oli yhteensä 3156 miljoonaa euroa. Hallinnoitavasta pääomasta 2885 miljoonaa euroa oli yksityisissä rahastoissa ja 272 miljoonaa euroa julkisen sektorin toimijoilla.

Suurin osa suomalaisten pääomasijoittajien sijoituksista tehdään pk-yrityksiin. Tyypilliset kohdeyritykset ovat liikevaihdoltaan pieniä. Useimmat sijoitukset kohdistuvat yrityksiin, jotka elävät ns. nopean kasvun vaihetta. Alkuvaiheen (siemen-, käynnistys- ja aikaisen kasvun) sijoitukset tulevat tämän jälkeen.

Sijoittajat määrittelevät kohdeyrityksen kehitysvaiheet seuraavasti:

Siemenvaihe

Rahoitus annetaan tutkimukseen, tuotekehitykseen ja yrityksen alustavaan organisointiin ennen liiketoiminnan varsinaista käynnistystä. Osa pääomasijoitusyhtiöistä on erikoistunut juuri siemenrahoitukseen. Sijoitukset ovat tyypillisesti kooltaan pieniä.

Käynnistysvaihe

Rahoitus annetaan tuotekehitykseen ja koemarkkinointiin. Yritystä voidaan olla juuri perustamassa tai se on jo toiminut lyhyen ajan. Yrityksen tuotteita ei ole vielä kaupallistettu.

Aikainen kasvuvaihe

Rahoitus yritykselle, jonka tuotekehitys on onnistunut ja joka tarvitsee rahoitusta lähinnä kaupallisen tuotannon aloittamiseen ja myyntiin. Yritys ei vielä välttämättä tuota voittoa.

Nopea kasvuvaihe

Rahoitus kasvavalle yritykselle, jonka toiminta voi vielä olla tappiollista. Rahoitusta voidaan käyttää tuotantokapasiteetin kasvattamiseen, markkinointiin ja tuotteen jatkokehittämiseen. Rahoituksen kohteena voi olla myös käyttöpääoman lisääminen.

Siirtymävaihe

Rahoitus on tilapäistä yksityisessä omistuksessa olevalle yritykselle, jonka osakkeet noteerataan julkisilla markkinoilla lyhyen ajan kuluessa.

Tervehdyttäminen

Rahoitusvaikeuksissa olevan yrityksen toimintarakenteiden tervehdyttäminen siten, että yritystoiminta olisi taas kannattavaa.

Toimivan johdon yritysosto (MBO) ja ulkopuolisen ryhmän yritysosto (MBI)

Rahoitus, jonka avulla yrityksen toimiva johto ja mahdolliset sijoittajat ostavat liiketoiminnan tai koko yrityksen (Management Buy Out). Rahoitus, jonka avulla yrityksen ulkopuolinen ryhmä ostaa yrityksen ja ryhtyy yrityksen toimivaksi johdoksi (Management Buy In).

Liite Venture Capital sijoitusten euromääräinen kehitysvaihejakautuma

Pääomasijoitus on keskipitkän tähtäyksen rahoitusta, joka annetaan osakeomistusta vastaan julkisesti noteeraamattomaan eli listaamattomaan yritykseen, jolla katsotaan olevan hyvät kehittymismahdollisuudet. Pääomasijoittaja ei ole pysyvä omistaja, vaan pyrkii irtautumaan yrityksestä sovitun suunnitelman mukaisesti. Sijoitukset tehdään ensisijaisesti oman pääomanehtoisina sijoituksina tai ns. välirahoituksena.

Omapääomanehtoinen rahoitus on vakuudetonta eli sijoittaja ottaa saman riskin kuin yrityksen muut omistajat. Sijoittajan tarkoitus on sijoituksensa tuoman lisäarvon myötä edistää yrityksen arvonnousua. Arvonnousu realisoituu yrityksestä irtautumisvaiheessa, jolloin pääomasijoittaja luopuu osuudestaan yrityksessä.

Pääomasijoittaja on lähes aina vähemmistösjoittaja ja – omistaja yrityksessä. Enemmistön yhtiöstä omistaa yrittäjä.

Tyypillisimpiä pääomasijoitusinstrumentteja ovat osakepääomasijoitukset ja vaihtovelkakirjalainat. Tavoitteena sijoittajalla on luonnollisesti saada sijoitetuille varoille riittävä tuotto. Tuotto-odotus puolestaan määräytyy useimmiten sijoituksen riskin mukaan.

Toimialoittain FVCA:n jäsenyrityksistä euromääräisesti eniten sijoituksia tehdään nykyään lääketieteellisille (Life Sciences) aloille. Tätä seuraavat valmistusteollisuus sekä tietotekniikka.

Liite Sijoitusten euromääräinen toimialajakautuma 2006

PÄÄOMARAHASTOT

Yleensä pääomasijoittaja tekee sijoituksia hallinnoimistaan pääomarahastoista. Suurin osa pääomasijoittajista kerää varansa ulkoisista lähteistä. Suurimpia pääoman lähteitä ovat eläkerahastot, eläkevakuutusyhtiöt, vakuutusyhtiöt sekä julkiset lähteet. Muita pääoman lähteitä ovat pankit, toisiin pääomarahastoihin sijoittavat rahastot sekä yritykset. Tyypillisesti varat kerätään kommandiittiyhtiömuotoiseen, määräaikaiseen pääomarahastoon, jossa osakeyhtiömuotoinen hallinnointiyhtiö on vastuunalainen yhtiömies ja sijoittajat äänettäviä yhtiömiehiä.

***Liite** Rahastojen uusien varojen keräämisen lähdejakautuma 1999-200)*

TUOTANTOYHTIÖT JA JULKINEN RAHOITUS

Suomen elokuvatuottajien keskusliitto SEK:n jäsenenä on 33 tuotantoyhtiötä. Suurin osa eli kaksi kolmannesta yhtiöistä on pieniä 1-3 henkilöä ympärivuotisesti työllistäviä. Keskisuuriksi, 3-5 henkilöä työllistäviksi, voidaan luokitella 6-8 yhtiötä ja isoiksi yhtiöiksi vain 2-3 tuotantoyhtiötä. Pienet yhtiöt ovat useimmiten syntyneet puhtaasti ohjaaja/tuottajan omaan tuotannolliseen toimintaan ilman, että niillä on tarvetta kasvattaa liiketoimintaa. Keskisuuret mutta erityisesti isot yhtiöt toimivat tuotantotaloina, joilla on myös kasvutavoitteita. Omistusrakenne vaihtelee yrityskoosta riippuen yrittäjäomistuksesta konserni- ja ulkomaiseen omistukseen. Elokuvatuotannon käynnistyessä yhtiöiden sopimuspalkkaisten henkilöiden määrä kasvaa luonnollisesti moninkertaiseksi.

Riippumatta yritysten koosta kaikkien yhtiöiden tuotannollinen toiminta on täysin riippuvainen yhtiöiden saamasta julkisesta tuotantotuesta. Liikevaihdon kasvua ilman tuottamisen eri osa-alueille kohdistuvaa tukea ei useimpien tuotantoyhtiöiden osalta myöskään tapahdu. Viime vuosina elokuvatuotantoon kanavoitavien julkisten määrärahojen kasvu on ollut hyvin maltillista, eikä ole seurannut alan kustannuspaineita. Tämä puolestaan on heijastunut suoraan tuotantoyhtiöiden riskinotto-kykyyn sitä heikentäen.

Tuotantoyhtiöiden kannattavuuden parantaminen on myös olennaista, jotta pääomasijoittaja kiinnostuu aidosti toimialasta. Kannattavuutta voidaan parantaa julkista tuotantokohtaista rahoitusta kasvattamalla mutta myös kehittämällä yrityksen omaa liiketoimintaosaamista. Lisääntyvää julkista rahoitusta tulisi myös uudistaa niin, että perinteisen kulttuuripoliittisen tuotantojen projektirahoituksen rinnalle luodaan elinkeinopoliittista yritysrahoitusta ja -tukea.

Ensimmäisen kerran hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu näkemys, jonka mukaan kotimaisen elokuvan julkista rahoitusta vahvistetaan. Arvoketjun eri toimijat eli elokuva-ala kokonaisuudessaan on ollut varsin yksituumainen määrärahojen lisäämisen tärkeydestä. Suomen elokuvasektori on kirjannut alan keskeiset tavoitteet Suomalaisen elokuvan tavoiteohjelmaan 2006 - 2010. Julkisen tuen kasvattaminen on

nähty välttämättömäksi tuotantorakenteen vahvistamiseksi ja yritysten kannattavuuden sekä kansainvälisen kilpailukyvyn parantamiseksi.

PÄÄOMARAHASTO JA ELOKUVATUOTANTOON SIJOITTAMINEN

Deal flow

Kotimaisen pitkän näytelmäelokuvan vuotuinen tuotantomäärä on keskimäärin 13 pitkää ensi-iltaa ja ne jakautuvat useille tuotantoyhtiöille. Pääomasijoittajan kannalta vuosivolyymi on niukka, eikä se saa aikaan riittävää deal flow 'ta. Tuotantojen määrä on liian pieni, jotta pääomasijoittaja perustaisi ainoastaan tähän toimialaan sijoittavan pääomarahaston. Jotta tällaiselle rahastolle saataisiin riittävä volyyymi, tulisi toimialueena olla Suomea laajempi markkina, esimerkiksi Pohjoismaat ja Balttia tai koko Itämeren alue. Tässä teoreettisessa mallissa on siis kyse pääomarahastosta, jonne varallisuus kerätään institutionaalisilta sijoittajilta.

Toistaiseksi lähinnä pitkään näytelmäelokuvaan erikoistuneiden tuotantoyhtiöiden kasvuhakuisuus ja kansainvälistyminen on ollut myös suhteellisen vähäistä, jolloin ulkoiselle riskipääomalle ei ole ollut useinkaan aitoa tarvetta. Kasvuyrityksiksi katsotaan yleisesti yritykset, joiden liikevaihdon kasvuksi arvioidaan yritystutkimuksen perusteella vähintään 10 % vuodessa seuraavina kolmena vuotena.

Tasearvo

Pääomasijoittajan keskeinen tavoite sijoitusta tehdessään on tämän lisäarvon myötä edistää yrityksen arvonnousua. Arvonnousu realisoituu irtautumisvaiheessa, jolloin pääomasijoitusyhtiö luopuu osuudestaan kohdeyrityksessä. Sijoittajan panostus tulisi näkyä myös yrityksen taseessa. Elokuvatuotantoa harjoittavan yhtiön tasearvo puolestaan ei juurikaan kasva, vaikka uusia tuotantoja tehdäänkin. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, ettei kaupallistettavia immateriaalioikeuksia jää yritykseen kuin rajallisesti. Suurin osa näistä oikeuksista sitoutuu kulloisenkin tuotannon rahoitukseen eikä siten kasvata yrityksen tasetta. Lisäksi oikeuksien jälkimarkkinat ovat meillä suhteellisen pienet ja kehittymättömät. Sijoituskohteena yhtiö ei tällöin ole pääomasijoittajalle houkutteleva.

CIM / PMI esimerkki

Vuonna 2001 Suomeen perustettiin pääomarahasto CIM Venture Fund for Creative Industries, jonka osakkain tulivat Euroopan Investointirahasto EIF, Suomen Teollisuussijoitus Oy, Suomen itsenäisyyden juhluvuoden rahasto Sitra, Vahinkovakuutusyhtiö If, Alma Media Oyj sekä Tekijänoikeustoiminto Teosto ry. Rahaston fokus oli luovat alat ja se valikoi noin 600 eurooppalaisen toimijan joukosta kymmenkunta yritystä sijoituskohteekseen. Niiden joukossa oli myös joitakin suomalaisia sisältötuotantoyrityksiä, muiden muassa internet- ja konsolipeliyrityksiä sekä lähinnä televisiolle tuottavia tuotantoyhtiöitä. Se oli siis Suomessa toimiva eurooppalainen pääomarahasto ja myös toimialalla ensimmäinen. Rahaston

perustaminen eurooppalaiseksi kertoo hyvin tarpeen laajentaa otantaa riittävän kriittisen massan, deal flow:n aikaansaamiseksi.

CIM – rahaston perusfilosofia oli perinteisen pääomarahaston mukainen eli kasvattaa sijoitettavien yhtiöiden arvoa ja irtautua niistä arvonnousun jälkeen. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, kun odotettua arvonnousua ei tapahtunut.

Immateriaalioikeuksia oli ennakkoon siirtynyt yrityksiltä arvoketjun muille toimijoille tuotantojen rahoittamiseksi, eikä näin ollen yritysten tasearvo kasvanut.

Sittemmin tämä nykyisin noin 10 miljoonan euron suuruinen rahasto on siirtynyt toisen hallinnointiyhtiön manageeraamaksi ja muuttanut nimensä PMI Venture Fundiksi. Se ei sijoita uusiin hankkeisiin tai yhtiöihin, mutta panostaa edelleen muutamaan aikaisemmin rahaston panostamaan yhtiöön. PMI pyrkii luonnollisesti manageroinnillaan palauttamaan rahastoon sijoittaneille heidän sijoittamiaan pääomia. Rahaston toiminnan takaraja on vuonna 2011.

BISNESENKELIT JA PÄÄMASIJOITTAMINEN

Pääomasijoitusyhtiöiden lisäksi Suomessa toimii yksityishenkilöitä, bisnesenkeleitä, jotka eivät kerää erillisiä pääomarahastoja, vaan tekevät sijoituksia omasta taseestaan eli sijoittavat omaa varallisuuttaan kasvukelpoisiin yrityksiin. Heillä on usein itsellään yrittäjätausta ja tätä kautta on mahdollista hyödyntää heidän osaamistaan yrityksen kehittämisessä. Suomessa toimii noin 450 yksityistä pääomasijoittajaa. Bisnesenkeleillä on merkittävä rooli erityisesti alkuvaiheen innovaatioyritysten rahoittamisessa ja tukemisessa.

Projektirahoitus

Elokuvahankkeita on satunnaisesti ollut ja on edelleen rahoittamassa yksityisiä pääomasijoittajia yhtiöidensä kautta. Kyseessä on ennen kaikkea läheinen kiinnostus itse substanssiin elokuvaan. Myös ala ja tuottaminen koetaan mielenkiintoisena vaikkakin haasteellisena. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan voida puhua systemaattisesta alalle kohdistuvasta sijoitustoiminnasta. Nämä myönteiset signaalit ovat erittäin arvokkaita, kun pyritään kehittämään alalle kohdentuvaa sijoitustoimintaa. On myös perusteltua olettaa, että elokuva-alalle suuntautuvaa sijoitusaktiiviteettia ja lisäpanostusta voidaan kasvattaa.

Perinteinen pääomasijoitusmalli ei näyttäisi suoraan soveltuvan elokuvateollisuuteen. Kun pääomasijoittaja sijoittaa yhtiöön osakeomistusta vastaan, on elokuvatuottaminen projektien rahoittamista. Tuotantoyhtiöt ovat usein taseeltaan pieniä suhteessa niiden valmistelemiin elokuvahankkeisiin.

Pääomasijoittaja on sijoittamansa yhtiön vähemmistöosakas perinteisen pääomasijoittajan mallissa. Tähänastinen kokemus ei seuraa tätä mallia, vaan tuotantoihin on sijoitettu ilman osakeomistusta. Toisaalta tuotantoa toteuttamaan on voitu perustaa oma erillinen yhtiö. Rahoitus on usein omapääomanehtoista

pääomailainaa. Sijoitusriski on näin pienempi kuin jos tuotanto on osa yhtiön jatkuvaa toimintaa. Riski luonnollisesti kasvaa, kun takaisinmaksu tapahtuu tällöin vasta yhtiön jakokelpoisesta omasta pääomasta.

Tuotantoyhtiön rahoittaminen muuten kuin osakepääoman kautta voi olla myös laina, esimerkiksi ns. mezzanine laina, jolloin lainan takaisinmaksu tapahtuu ennen omaa pääomaa. Sijoittajalle laina on suuririskinen.

Tekijänoikeudet

Tekijänoikeudet on yksi keskeinen tuotantojen rahoituselementti. Toimiessaan rahoituselementtinä ne eivät kasvata yhtiön tasetta ja nosta yhtiön arvoa, kuten on todettu. Pääomasijoittajan ansaintalogiikka tulisikin perustua sijoitustuotoille ilman että tekijänoikeuksiin kajotaan.

Intro esimerkkinä

Käytännön ongelma on yleisesti kysynnän ja tarjonnan huono kohtaaminen. Elokuvatuottaja ei tunne sijoittajaa ja pääomasijoittamisen pelisääntöjä eikä sijoittaja elokuvatuottajaa, tuottamista ja elokuvahankkeita.

Suomen itsenäisyyden juhluvuoden rahasto Sitran toteuttama Intro-palvelu sopii esimerkiksi toimivasta mallista sijoittajan ja yrittäjän kohtaamiselle. Palvelu välittää saamiensa toimeksiantojen perusteella sijoituspyyntöjä ja tietoa pääomasijoituksia tekevien yksityishenkilöiden ja ammattimaisten pääomasijoittajien sekä rahoitusta hakevien yritysten ja henkilöiden välillä. Se on merkittävin Suomessa toimiva yksityistä ja julkista pääomaa alkuvaiheen kasvuyrityksille kanavoiva online-palvelu. Sijoittajina toimivat yli 450 yksityissijoittajaa sekä merkittävät yksityiset ja julkiset rahastot. Valtaosa sijoituksista toteutuu yksityisillä pääomilla, useimmiten bisnesenkeleiden yhteissijoituksina.

Osana Introa Sitra järjestää rahoitusfoorumia, joissa pääomarahoitusta hakevat yritykset esitellään sekä yksityisille sijoittajille että institutionaalisille pääomasijoittajille.

Sitran oman ilmoituksen mukaan vuonna 2001 perustettu Intro-palvelu on toiminut hyvin. Palvelun keskiössä on ollut teknologiatoimiala ja ensimmäisten toimintavuosien aikana markkinapaikalla on toteutunut merkittävä osa koko tämän toimialan alkuvaiheen yritysten ensisijoituksista.

Vertailua tehtäessä on korostettava eri toimialojen kokoluokkia. Tästä huolimatta Intro-palvelussa on elementtejä, joita voidaan käyttää apuna pääomasijoittajia ja elokuvatuottajia palvelevan mallin hahmottamisessa. Suomen elokuväsäätiöllä on keskeinen rooli mallistoa luotaessa keskustelun käynnistäjänä. Myöhemmin sillä voisi olla myös kehittäjän ja toteuttajan rooli.

Yhteisistä periaatteista toimintamalli

Tämän selvityksen yksi tarkoitus on aikaansaada keskustelua alan toimijoiden keskuudessa. On tärkeää tuntea eri osapuolien toimintatavat, mutta ehkä sitäkin tärkeämpää on yhteisen intressin löytäminen. On hyvä tiedostaa, että pääomarahoitukseen hankkiminen on aina haasteellista ja siihen liittyy myös oman liiketoiminnan kehittäminen.

On todettu, ettei perinteisen pääomasijoittamisen mallisto välttämättä suoraan sovellu elokuvatuotantoon. Tämän vuoksi on luotava yleinen toimintamalli. Tämän mallin tai malliston luominen tulee perustua osapuolien, pääomasijoittajien ja elokuvatuottajien, yhteisesti hyväksymille periaatteille. Tarvittaessa Suomen elokuvasäätiö voi toimia mallin auktorisoijana.

Mallin aikaansaaminen edellyttää ennen kaikkea pääomasijoittajien ja elokuvatuottajien keskinäistä avointa dialogia. On välttämätöntä, että mallin hahmottuessa myös muut arvoketjun toimijat otetaan mukaan dialogiin.

Selvitettäviä kysymyksiä ovat ainakin:

- Miten julkisen ja yksityisen rahoituksen luonne ja rooli eroavat toisistaan?
- Ovatko käytössä olevat budjetointi-, seuranta- ja raportointimallit riittäviä?
- Onko mahdollista aikaansaada yhdenmukainen investointien takaisinmaksumekanismi?
- Miten uudistetaan arvoketjun toimijoiden kesken tuoton jako- osuuskäytäntöjä sijoittajalle houkuttelevammiksi?

Uusi Rahasto?

On mielenkiintoista pohtia mahdollisuuksia aikaansaada Suomeen yksityistä riskipääomaa elokuvatuotantoihin sijoittava pääomarahasto. Mahdollisen elokuvateollisuuden erikoistuneen rahaston syntymisen pienin este on todennäköisesti potentiaalisen sijoituspääoman niukkuus. Rahaston pääoma kerättäisiin kokonaisuudessaan yksityisiltä sijoittajilta. Kun pääoman saatavuus ei ole ensisijainen este, mikä sitten on?

Edellä on todettu alalta puuttuvan yhteinen toimintamalli. Tämän luominen on välttämätön ensiaskel ja sen aikaansaaminen edellyttää elokuvatuottajien ja sijoittajien keskinäisen dialogin lisäksi myös arvoketjun muiden toimijoiden kuulemista.

Rahastorakenne voisi olla pääomasijoitustoiminnassa Suomessa yleisesti käytössä oleva kommandiittiyhtiömuoto. Yhtiömuoto mahdollistaa rahaston määräaikaisuuden sekä varojen keräämisen ja jakamisen joustavan järjestämisen. Lisäksi verotuskäytäntö kommandiittiyhtiön yhtiömiesten eli sijoittajien ja hallinnointiyhtiön kesken on selkeää.

Rahaston sijoitukset kohdistuisivat suoraan tuotantoon, jota varten voidaan perustaa erillinen yhtiö. Sijoitus on projektirahoitusta samalla tavalla kuin elokuväsäätiön myöntämä tuotantotuki. Tuotantokohtainen sijoituspanos voisi olla 0,2 – 0,5 miljoonaa euroa ja sijoittajien rahastositoumukset yhteensä esimerkiksi 5,0 miljoonaa euroa. Rahaston hallinnoiminen tulisi olla rakenteeltaan kevyt ja se voisi hankkia hallinnointipalveluja myös Suomen elokuväsäätiöltä.

Tässä hahmoteltu rahasto voidaan niin haluttaessa perustaa suhteellisen lyhyen ajan kuluessa. Rahaston sijoitukset ovat täydentävää rahoitusta perusrahoituksen tullessa julkiselta sektorilta. Erittäin keskeinen kysymys, jopa suoranainen ehto rahaston menestykselliselle toiminnalle, on lähivuosina toteutuva julkisen rahoituksen merkittävä vahvistuminen. Julkisen rahoituksen lisääminen ruokkii yksityisen sijoittajan kiinnostusta ja pienentää elokuvatuotantojen sekä niihin tehtyjen sijoitusten taloudellista riskiä.

Verokannustimet

Oma iso asiakokonaisuus on verotukseen ja erityisesti verokannustimiin liittyvät kysymykset. Suomessa ei ole toistaiseksi käytössä esimerkiksi bisnesenkeille suunnattuja verokannustimia. Niiden käyttöönottoa on viime vuosina esitetty harkittavaksi useissa tutkimuksissa ja selvityksissä. Verokannustimien tarkoitus on kannustaa yksityishenkilöitä hajauttamaan varallisuuttaan runsaasti kehitystyötä vaativiin sijoituksiin. Tämä lisäisi riskipääomarahoituksen tarjontaa halutuilla alueilla ja sitoisi kokeneita henkilöitä rahoitettavien yritysten kehittämiseen.

Vastaavantyyppisiä verokannustimia on käytössä esimerkiksi Irlannissa ja Iso-Britanniassa.

Maan hallituksen hallitusohjelmassa on mukana nyt ensimmäistä kertaa kirjaus, jolla pyritään aikaansaamaan bisnesenkeliä ja sijoittajien verohelpotusten kautta uutta riskipääomaa kasvuyrityksille. Myös elokuva-alan tulisi viipymättä käydä dialogia asiaa valmistelevan kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa.

4 JULKISEN SEKTORIN RAHOITUSYHTIÖT

Julkisen sektorin rahoitusyhtiöt täydentävät rahoitusmarkkinoita toimien usein markkina-aukkojen korjaajana. Julkisen sektorin toimivat pyrkivät esimerkiksi kattamaan yrityksen vakuuspulaa tai siemenvaiheen yritysten pääomarahoitusta. Kun rahoitusmarkkinoilla pääroolissa ovat pankit ja riskisijoittajat, on julkisen sektorin rahoitusyhtiöillä tärkeä rooli jakaa yrityksen riskiä.

Julkista pääomasijoitustoimintaa harjoittavat Finnvera Oyj tytäryhtiöidensä kautta, Suomen itsenäisyyden juhluvuoden rahasto Sitra sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy. Tässä yhteydessä keskitytään Finnveran toimintaan.

FINNVERA

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalaan kuuluva erityisrahoitusyhtiö Finnvera - konserni tarjoaa asiakkailleen lainoja, takauksia ja pääomasijoituksia sekä viennin rahoituspalveluja.

Finnveran asiakkaita palvelee viisi liiketoiminta-aluetta, joista neljä on emoyhtiössä. Nämä neljä asiakassegmenttiä ovat aloittavat yritykset, alueelliset pk-yritykset, kasvavat ja kansainvälistyvät yritykset sekä viennin rahoitus.

Viidettä liiketoiminta-aluetta, pääomasijoitustoimintaa, se harjoittaa kolmen tytäryhtiönsä, Veraventure Oy:n, Aloitusrahoitus Vera Oy:n ja Matkailukehitys Nordia Oy:n kautta. Erityisesti pääomasijoitustoiminnan merkitys konsernissa kasvaa tulevaisuudessa merkittävästi. Tämä perustuu muun muassa maan hallituksen hallitusohjelman linjauksiin pääomasijoitusmarkkinoiden kehittämiseksi ja ohjelman tavoitteisiin yritysten kasvun vauhdittamiseksi.

Emoyhtiö Finnveran vuonna 2006 myöntämä rahoitus jakautui toimialoittain siten, että teollisuuden osuus oli vajaa 60 %. Tämän sektorin sisällä viestintäteollisuuden osuus oli noin 10 %, mutta kokonaisrahoituksesta alle 1 %. Liike-elämän palvelujen osuus rahoituksesta oli vajaa 20 % sekä kauppa ja kuluttajapalvelut hieman yli 15 %. Kotimaan rahoitus yhteensä oli vuonna 2006 926 miljoonaa euroa, joista eri tyyppisiä takauksia oli yli 57 % ja lainoja noin 43 %.

Finnveran strategiset linjaukset

Valtioneuvoston yrittäjyyden politiikkaohjelman tavoitteiden mukaisesti Finnveran toiminta painottuu lähivuosina uuden yritystoiminnan, yritysten kasvun ja kansainvälistymisen rahoittamiseen sekä kilpailukykyisen vienninrahoitusjärjestelmän kehittämiseen.

Yritystoiminnan lisäämiseksi Finnvera pyrkii rahoittamaan vuosittain 3.500 uutta, toimintansa aloittavaa yritystä. Rahoitusinstrumentteina toimivat lainat ja takaukset. Tämän lisäksi tavoitteena on tehdä 50 miljoonaa euroa pääomasijoituksia 150 innovatiiviseen yritykseen tytäryhtiö Aloitusrahoitus Vera Oy:n kautta.

Finnvera määrittelee sen kasvu- ja kansainvälistymisyksikön tavoitteeksi 800 kasvuyrityskriteerit täyttävää yritysasiakasta vuoteen 2011 mennessä. Kasvuyrityspalvelun toimijoita ovat Finnveran ohella Finpro, Tekes ja TE - keskuskeskukset.

Finnvera ja elokuvatoimiala

Finnveran näkökulmasta ei ole olemassa mitään erityistä estettä elokuva- tai yleisemmin audiovisuaalisen tuotannon rahoittamiselle. Keskeinen periaate sen rahoitustoiminnassa kuitenkin on, että Finnvera rahoittaa aina yritystä, ei erillistä projektia. Toinen pääperiaate on, ettei se toimi pääsääntöisesti yksin rahoittajana. Finnveralla on myös satunnaista kokemusta alan muutaman tuotantoyhtiön rahoittamisesta. Määrä on kuitenkin hyvin vaatimaton, kun tiedetään, että Finnveran asiakkaita oli vuonna 2006 noin 28.000.

Rahoittajalle, niin yksityiselle kuin julkiselle, on elokuvia tuottavan yrityksen toiminta ja alan tuntemus useimmiten vierasta. Finnvera onkin sisäisesti harjaannuttamassa itseään alan tuntemukseen ja toimintalogiikkaan. Rahoittajan näkökulmasta mittavien tuotantohankkeiden toteuttaminen taseeltaan useimmiten pienissä tuotantoyhtiöissä saatetaan esimerkiksi kokea problemaattiseksi. Myöskään arvoketjun eri toimijoiden roolia sekä tuotantoyhtiön toimintaa ja sijaintia arvoketjussa ei välttämättä tunneta.

Veraventure Oy

Veraventure Oy on osakeyhtiömuotoisiin alueellisiin rahastoihin sijoittava rahastojen rahasto. Sijoitukset ovat omapääomaehtoisia. Tavoitteena on tukea ja edistää alueellista elinkeinopolitiikkaa yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa. Veraventuren omistusosuus kohderahastoissa on aina alle 50 % ja tavoitteena merkittävä vähemmistöomistajan rooli. Veraventure määrittelee kohderahaston tavoitteelliseksi omistuspohjaksi kunta/kaupunkiomistuksen, paikallisen elinkeinoelämän ja Veraventuren, kolmanneksen osuudella kukin. Vuoden 2006 lopulla Veraventuren kohderahastoja oli yhteensä 15 sijoittuen eri puolille Suomea. Kohderahaston sijoitusinstrumentteina ovat omanpääoman ehtoiset tuotteet, vaihtovelkakirjalainat ja pääomalainat. Veraventuren sijoituskriteerinä yksittäisen kohderahaston tuottotavoitteelle on vähintään pääomien reaalin säilyminen.

Finnveran edellä mainitun selvittelytyön kohteena on myös tytäryhtiö Veraventure Oy:n pääomasijoitustoimintaa harjoittavien aluerahastojen sekä suunnitteilla olevien ja toimivien alueellisten elokuva- ja audiovisuaalisten rahastojen yhteistyömahdollisuuksien arvioiminen. Tämä saattaa avata mielenkiintoisia uusia mahdollisuuksia ja parhaimmillaan laajentaa merkittävästi alan alueellista toimeliaisuutta.

Aloitusrahasto Vera Oy

Aloitusrahasto Vera Oy on perustettu vuonna 2005. Se on valtakunnallinen aikaisen vaiheen pääomasijoitusrahasto. Rahasto toimii yritysrahoituksen siinä vaiheessa, jossa ei vielä ole yksityisiä tai julkisia pääomasijoittajia. Sen toiminnalla pyritään poistamaan epäjatkuvuuskohta, joka on tuotekehitystoiminnan rahoittamisen ja yksityisen pääomasijoitustoiminnan välillä. Rahasto sijoittaa pääasiassa aikaisen vaiheen teknologiayrityksiin sekä teknologiaintensiivisiin tai innovatiivisiin palveluyrityksiin, joilta edellytetään potentiaalia kehittyä kasvuyrityksiksi. Se toimii yhteistyössä Finnveran alueorganisaation, teknologiakeskusten ja Sitran kanssa sijoituskohteiden seulonnassa. Myös yksityiset pääomasijoitusyhtiöt ovat ohjanneet rahastolle aikaisen vaiheen hankkeita.

Rahasto tekee kohdeyrityksiin oman pääoman ehtoisia vähemmistösijoituksia, jolloin sen omistusosuus on kohdeyrityksessä 15 - 40 %. Osakepääomasijoituksen lisäksi rahasto voi käyttää rahoitusinstrumentteina vaihtovelkakirja-, optio- tai pääomalainaa. Sen sijoitus yritykseen on enintään 500.000 euroa, mutta ensisijoituksessa yleensä 100.000 – 250.000 euroa.

Maan hallitus on hallitusohjelman kirjausten mukaisesti linjannut hiljattain toimia pääomasijoitusmarkkinoiden kehittämiseksi. Hallitusohjelmassa luvataan mm. virtaviivaistaa julkista sijoitustoimintaa alkaviin yrityksiin, kannustaa yksityisiä toimijoita ja sijoittajia sekä poistaa esteitä yksityisen pääoman tarjonnalta.

Linjausten mukaisesti alkavien yritysten riskisijoitustoiminnot keskitetään Aloitusrahasto Vera Oy:lle. Siten Finnvera-konserniin siirtyvät Sitran pre-seed sekä bisnesenkeliverkostotoiminta ja Suomen Teollisuussijoitus Oy:sta siemenrahoitustoiminta. Jatkossa Aloitusrahasto Vera tekee suoria sijoituksia siemenvaiheen yrityksiin, yhteissijoituksia bisnesenkeliverkoston kanssa sekä yhteissijoituksia pääomarahastojen kanssa. Rahastoa lisäpäämitetaan nykyisestä 35,6 miljoonasta eurosta 100 miljoonaan euroon.

5 ALUEELLISET AUDIOVISUAALISEN TUOTANNON RAHOITTAJAT

Suomeen on perustettu ja suunnitteilla alueellisia audiovisuaalista tuotantoa rahoittavia organisaatioita. On todennäköistä, että tämäntyyppisiä täydentäviä rahastoja tullaan perustamaan maahan useampia. Suunnitelmia perustellaan mm. aluepoliittisin, elinkeinopoliittisin sekä koulutuspoliittisin argumentein. Alueelle syntyy uutta aktiviteettia ja infrastruktuuria ja olemassa oleva vahvistuu. Myös av- ja media-alan alueellinen opetus ja koulutus voidaan integroida siihen kiinteäksi osaksi. Alueen oma aktiivisuus, paikallinen alan osaaminen ja toimijat määrittävät käytännön ja toimintalinjan. Julkisen vallan rooli erityisesti toiminnan käynnistäjänä on merkittävä.

ALUEELLISET EU-PROJEKTIT

Toteutuneet hankkeet ovat olleet määräaikaista EU-projekteja, jolloin toinen puoli rahoituksesta on tullut EU:n aluekehitysrahastolta ja puolet alueen toimijoilta. EU-projektina toimiessaan rahoitus on ollut turvattua määräajan, yleisesti viisi vuotta. On arvioitu, että kolme alueellista hanketta, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan alueen, käyttivät toimintaan yhteensä noin 12 miljoonaa euroa. Määräaikaisen projektirahoituksen keskeinen ajatus on synnyttää alueelle uutta pysyvää toimeliaisuutta, joko luoda kokonaan uutta infrastruktuuria tai vahvistaa olemassa olevaa. Poikkeuksetta projektirahoituksen päättyminen on synnyttänyt uuden tilanteen, johon on reagoitu alueen toimijoiden taholta eri tavoin. Jatkorahoituksen varmistaminen on ajankohtaista kaikille mainituille alueellisille toimijoille.

Useat tuotantoyhtiöt siirsivät tuotantoja näille alueille erityisesti taloudellisen tuen vuoksi. Tuotantoja on saatettu tukea 100.000 -150.000 eurolla, kun niissä on mukana paikallisia tuotantopalveluja ja alueella toimivan alan oppilaitoksen opiskelijoita

harjoittelijoina. Tuotannot toimivat koulutusprojekteina, kun koulutukseen kuuluu poikkeuksetta pakollista harjoittelua.

Alueen toimijoiden kannalta projektien arviointi on ollut pääsääntöisen myönteistä. Rahoitus on luonut alueelle uutta toimeliaisuutta, vahvistanut paikallista infrastruktuuria ja tarjonnut myönteisiä mahdollisuuksia paikalliselle alan koulutukselle.

Tuotantoyhtiön kannalta katsottuna joissain tapauksissa toteutunut taloudellinen hyöty tuotannon siirtämisestä alueelle on ollut kuitenkin marginaalista. Alueelta saadulla tuella on kyetty peittämään tuotantokoneiston siirrosta aiheutuneet kustannukset, mutta merkittävää lisäpanosta tuotannon kokonaisrahoitukseen se ei ole synnyttänyt.

Myönteisten kokemusten rinnalla alueellisia EU-projekteja kohtaan on esitetty myös kritiikkiä alan toimijoiden taholta. Ehkä painavin kritiikki on kohdistunut tapaan, jolla tuotantoon suunnattu taloudellinen tuki on sidottu alueen ammatilliseen koulutukseen. Alalla nähdään yleisesti, että maassa toimiva alueellinen ammatillinen koulutus on työmahdollisuuksiin nähden huomattavan ylimitoitettua. Alueellista koulutusjärjestelmää luotaessa tehdyt oletukset media- ja av-alan tarvitsemasta työvoimasta ovat osoittautuneet epärealistisiksi. Sinänsä on myönteistä, että tuotannot ovat tarjonneet koulutukseen liittyvän harjoittelumahdollisuuden. Valtioneuvoston hyväksymän muutaman vuoden takaisen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaisesti on tarkoitus supistaa av-alan ammattikorkeakoulutasoista koulutusta vuodesta 2008 lähtien.

ALUEELLISET RAHASTOT

Perinteinen pääomasijoitusmalli on sijoittamista yhtiöön osakeomistusta vastaan. Aluerahaston toiminta on puolestaan projektirahoittamista, ei osakkaaksi menemistä. Tuotantoihin myönnettävä rahoitus on aina täydentävää ja pääsääntöisesti takaisin maksettavaa rahoitusta. Se voi olla myös puhdas sijoitus, jolloin rahasto saa sijoituspanoksensa osuuden syntyvästä voitosta.

Aluerahaston rahoitus on suurelta osin tai kokonaan julkisen sektorin panostamaa, paikallista, alueellista, valtakunnallista ja EU:lta tulevaa tukea.

Parhaillaan on selvittelyn alla Finnveran mahdollinen rooli alueellisessa toimialarahastossa. Kyseeseen saattaisi tulla lähinnä Veraventure Oy:n osallistuminen rahastoon. Selvitystyö on kesken.

Pohjoinen elokuva- ja mediasäätiö POEM toimii Oulussa. Se on toistaiseksi ainoa toimintansa vakiinnuttanut organisaatio. POEM Säätiö aloitti virallisesti toiminnan vuoden 2006 alkupuolella ja sen perustajajäsenet ovat Oulun kaupunki, Oulun seudun ammattikorkeakoulu sekä Pohjois-Pohjanmaan liitto. Tätä ennen POEM toimi kuusi vuotta Oulun kaupungin hallinnoimana EU-rahoitteisena projektina. Säätiön 150.000

euron peruspääoma on tullut perustajajäseniltä, Oulun kaupungilta suurin osa. EU-projektina toimiessaan toiminnan rahoitus tuli 50/50 periaatteella EU:lta ja paikallisilta toimijoilta. Oulun kaupunki on hiljattain tehnyt päätöksen, jossa se ottaa seuraavan kolmen vuoden ajaksi kokonaisvastuun toiminnan ylläpitämisestä. Toiminta kuuluu osana kaupungin tulevaisuusstrategian linjauksiin.

POEM-hankkeen loppuraportissa vuosilta 1999 - 2003 kerrotaan projektin kokonaisrahoituksen olleen 2,8 miljoonaa euroa, josta elokuvatuotantojen rahoitukseen kanavoitui 1,15 miljoonaa euroa. POEM-rahoituksen osuus oli 5-15 % tuotantojen kokonaisrahoituksesta. EU-projektina toimiessaan toiminnallinen painopiste on sen oman arvion mukaan ollut 90 % alueen omien toimijoiden tukemisessa. Nyt sen sijaan toimintaa halutaan laajentaa. Alueen tuotantopalvelujen ja -resurssien kattavuudeksi POEM arvioi tällä hetkellä 30 - 40 % ja tavoitteena on 60 %:n kattavuus.

POEM:n myöntämä rahoitus on hankkeeseen kohdistuvaa avustusta tai lainaa, mutta se voi olla myös kehityslainaa tai investointirahoitusta. Keskeinen periaate on, että myönnetystä rahoituksesta vähintään 100 % palautuu Pohjois-Pohjanmaan alueelle erilaisten palveluiden ja tuotannollisesta toiminnasta syntyneiden taloudellisten panostusten kautta.

Säätiön vastuulla on aloitteiden tekeminen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Säätiö on jättänyt hiljattain EU:n rakennerahastolle kaksi hankesuunnitelmaa, jotka molemmat tähtäävät toiminnan alueelliseen laajennukseen. Toiminta on laajenemassa Perämeren kaarelle ja Koillismaalle, kun Torniossa toimiva kehittämissyhtiö Team Botnia Oy sekä Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy ovat liittymässä mukaan säätiön kehittämishankkeisiin. Hankesuunnitelmista odotetaan päätöksiä ennen vuoden vaihdetta.

POEM:n yhtenä kehityshankkeena on Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Ruotsin alan toimijoiden strategisen yhteistyön lisääminen. Tätä Filmikaari- hanketta toteutetaan yhdessä Luulajassa toimivan Filmipool Nordin kanssa. Tavoitteena on lisätä Pohjoiskalotin alueen yhteistuotantoja ja vahvistaa Perämeren kaaren asemaa Pohjois-Skandinavian mediakeskittymänä sekä aikaansaada alueella toimiva yhteistuotantorahasto.

Osa POEM säätiön toimintaa on tuotanto- ja asiantuntijapalveluja välittävä Pohjois-Suomen elokuvakomissio NFFC (North Finland Film Commission). Komissio toimii yhteistyöverkostona paikallisten palvelutarjoajien ja ammattiharjoittajien sekä kotimaisten ja ulkomaisten tuotantoyhtiöiden välillä. Se on myös ollut rahoittamassa joitakin elokuvatuotantoja, joiden kautta on pyritty kehittämään alueen av-alan infrastruktuuria.

Suunnitelmat **Itä-Suomeen** perustettavasta alueellisesta rahastosta ovat pitkällä. Rahaston on tarkoitus olla osakeyhtiömuotoinen, kun se Oulussa on säätiö. Rahastoa on ollut keskeisesti suunnittelemassa Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. Rahastoa hallinnoiva yhtiö pyritään perustamaan vuoden loppuun mennessä, jonka jälkeen

yhtiö jättää EU:n aluekehitysrahastolle (EAKR) hankesuunnitelman rahoituksesta. EU:n myönteinen rahoituspäätös on ehto toiminnan käynnistymiselle.

EFFC East Finland Film Commission toimii niin ikään Joensuussa. Sitä ylläpitää Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja se tarjoaa tuotantopalveluja ja paikallista osaamista koti- ja ulkomaisille tuotantoyhtiöille.

Vaasassa toimii **Pohjanmaan Mediakomissio**, jonka tehtävänä on markkinoida aluetta tuotantoyhtiöille sekä tarjota tuotantopalveluja ja paikallista osaamista.

Vastaavanlaisia elokuvakomissiosuunnitelmia on tehty **Lapissa** Sodankylän elokuvakeskuksen toimesta.

Satakunnassa Nakkilassa toimii Länsi-Suomen tv- ja elokuvakeskus, joka ylläpitää ja markkinoi tuotanto- ja studiopalveluja. Studioyhtiön omistavat Nakkilan kunta (60 %) ja Porin kaupunki (40 %) ja sen toimintaa hallinnoi Porin seudun kehittämiskeskus POSEK Oy. Suunnitelmissa on aikaisemmin ollut perustaa erillinen elokuvateollisuuteen sijoittava pääomarahasto, Villilä Rahasto. Tämä hanke on ollut kuitenkin vastatuulella ja rahaston sijasta on nyt tarkoitus toteuttaa osana tuotantopalveluja myös rahoituspalveluja. Tähän liittyvä kartoitustyö pyritään saamaan valmiiksi vuoden 2007 loppuun mennessä niin, että yksilöityjä rahoituspalveluja voidaan tarjota vuoden 2008 aikana. Rahastopalvelujen tarkempi yksilöinti on osa valmisteilla olevaa kartoitusta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Pitkän näytelmäelokuvan tuottaminen Suomessa liiketaloudellisesti kannattavasti ilman julkista tukea ei ole mahdollista. Euroopan mitassa tilanne on hyvin samanlainen kaikissa pienen kielialueen maissa. Suomen tuotantotaloudelliset olosuhteet eroavat kuitenkin esimerkiksi muista pohjoismaista julkisen tuen tasossa. Meillä tuen taso on huomattavasti näitä maita alempi.

Julkisen tuen määrä on suoraan verrannollinen elokuvatuotantojen budjetteihin ja tätä kautta sisältöön sekä laatuun. Samoin se vaikuttaa tuettavien elokuvien määrään. Niin ikään tuen määrällä on suora vaikutus tuotantoyhtiöiden talouteen. Toimialan kehittyminen liiketaloudellisesti terveesti edellyttää julkisen taloudellisen panostuksen kasvua sekä samanaikaisesti yritysten liiketoimintaosaamisen lisäämistä.

Julkisen tuen tason noustessa myös tuen muotoja tulee kehittää. Kulttuuripoliittisen, sisältökeskeisen, tukitoiminnan rinnalle tulisi aikaansaada elinkeinopoliittinen yritystuki. Yritystuen kautta kasvatetaan tuotantoyhtiöiden omaa riskinottoa ja luodaan edellytyksiä pitkäjänteiselle kehitystyölle.

Päivä vastuu tuen kanavoinnissa tuotantoyhtiöille on Suomen elokuvaäätiöllä opetusministeriön osoittamien määrärahojen puitteissa. Elinkeinopoliittista

tukitoimintaa harjoittaessaan elokuväsäätiön yhteistyökumppani valtionhallinnossa tulisi olla perustettava työ- ja elinkeinoministeriö.

Yksityistä pääomaa on mahdollista kanavoida toimialalle nykyisten enemmän. Ala ja tuottaminen koetaan mielenkiintoisena vaikkakin haasteellisena. Osapuolten, sijoittajan ja tuottajan, tuntemus toistensa alasta on vähäistä. Elokuväsäätiö toimii kanavana kanssakäymisen lisäämiseksi.

Yhteisesti selvitettäviä kysymyksiä ovat ainakin:

- Miten julkisen ja yksityisen rahoituksen luonne ja rooli eroavat toisistaan?
- Ovatko käytössä olevat budjetointi-, seuranta- ja raportointimallit riittäviä?
- Onko mahdollista aikaansaada yhdenmukainen investointien takaisinmaksumekanismi?
- Miten uudistetaan arvoketjun toimijoiden kesken tuoton jako-osuuskäytäntöjä sijoittajalle houkuttelevammiksi?
- Miten valmisteilla olevia pääomasijoittajille suunnattuja verokannustimia voidaan hyödyntää elokuvatuotannoissa?

Pääomasijoittajien ja elokuvatuottajien keskinäisen kanssakäymisen pohjalta aikaansaadaan toimintamalli. Malli luo edellytyksiä yksityistä varallisuutta elokuvatuotantoihin sijoittavan pääomarahaston mahdolliselle syntymiselle.

Julkisen sektorin rahoitusyhtiöiden, erityisesti Finnveran ja sen pääomasijoitustoimintaa harjoittavien tytäryhtiöiden Veraventure Oy:n ja Aloitusrahasto Vera Oy:n, toiminnallista aktiviteettia alan suuntaan vahvistetaan painottamalla elokuvan tuottamisen yrittäjänäkökulmaa. Elokuvatuottaminen tulee nähdä yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen näkökulmasta kansallisen kulttuuripoliittisen roolin rinnalla.

Alueellisen, toistaiseksi lähinnä EU:n hankerahoitukseen perustuvan, av-tuotannon rahoitus tulee lisääntymään. Toiminnallisia edellytyksiä infrastruktuurin, väestöpohjan ja ammatillisen koulutuksen perusteella on 3-4 alueelliselle toimijalle. Alueellisten rahastojen toiminnalla on samanaikaisesti paikallinen, alueellinen että valtakunnallinen rooli.

Liiteluettelo

Taulukko Pitkien fiktoiden rahoitus 2001–2006

Kaavio Pitkien fiktoiden rahoitus 2001–2006

Kaavio Pääomasijoitukset 1994–2006

Kaavio Sijoitusten euromääräinen kehitysvaihejakauma

Kaavio Sijoitusten euromääräinen toimialajakauma

Kaavio Rahastojen uusien varojen keräämisen lähdejakauma

Kaavio Julkinen ja yksityinen rahoitus 2001–2006

Kaavio Julkinen rahoitus 2001–2006

Kaavio Yksityinen rahoitus 2001–2006

Lähteet

Audiovisuaalisen politiikan linjat. Opetusministeriön julkaisuja 2005:8

Filmikaari. Ruotsalais-suomalainen yhteistyöhanke Perämeren rannikolla. Osaraportti 1, 2005.

Finnvera Oyj-konserni, osavuosisikatsaus 1.1. - 30.6.2007

Finnvera Oyj, Toimintakatsaus 2006

Helsingin Sanomat, Itä-Suomeen puuhataan elokuvarahastoa. Artikkel, 26.4.2007

Martikainen Minna – Niilola Kari – Pulkkinen Matti – Selosmaa Jenni – Tiilikka Jussi – Vaihekoski Mika, Sisältötuotannon arvoketjun rahoitus. LTT-Tutkimus Oy, 2001

Maula Markku, Verokannustimet yksityishenkilöiden riskipääomasijoitusten aktivoinnissa. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA, 2007

Mäkitalo Teemu, Viihteellisen mediatuotteen hyödyntäminen kuluttajille suunnatussa markkinointiviestinnässä. Diplomityö, Tampereen Teknillinen Yliopisto, Tuotantotalouden osasto, 2005.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma, 19.4.2007

Pääomasijoittaminen Suomessa 2006. Suomen pääomasijoitusyhdistys ry, 2007.

Suomalaisen elokuvan tavoiteohjelma 2006 – 2010. Suomen elokuvasäätiö, 2006

Suomen pääomasijoitusyhdistys, Vuosikirja 2006, 2006

Think Tank - on European Film and Film Policy. The Copenhagen Report. Danish Film Institute, 2006.

Toivonen Timo Einari, Audiovisuaalisen alan tukemisen investointinäkökulma. Opetusministeriö, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston julkaisusarja n:o 1/2002

www.fvca.fi

www.sitra.fi

www.veraventure.fi

www.yrityssuomi.fi

Haastattelut

Flink Markku, toimitusjohtaja, POEM Säätiö

Masalin Heikki, toimitusjohtaja, CIM Creative Industries Management Ltd

Röhr Marko, toimitusjohtaja, MRP Matila Röhr Productions Oy

Saarinen Lasse, toimitusjohtaja, Kinotar Oy

Savunen Timo, tuotantokoordinaattori, Villilä Studiot Oy

Santasalo Niilo, Senior Partner, PMI Venture Fund Lp, Sansec Partners Oy

Sekki Antti, vt. pääsihteeri, Suomen pääomasijoitusyhdistys ry

Suokas Jukka, apulaisjohtaja, Finnvera Oyj

Tolppanen Ari, hallituksen puheenjohtaja, CapMan Oyj, Aristo Invest Oy

Turunen Raimo, aluekehityspäällikkö, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Villikka Kari, palvelualuejohtaja, Finnvera Oyj

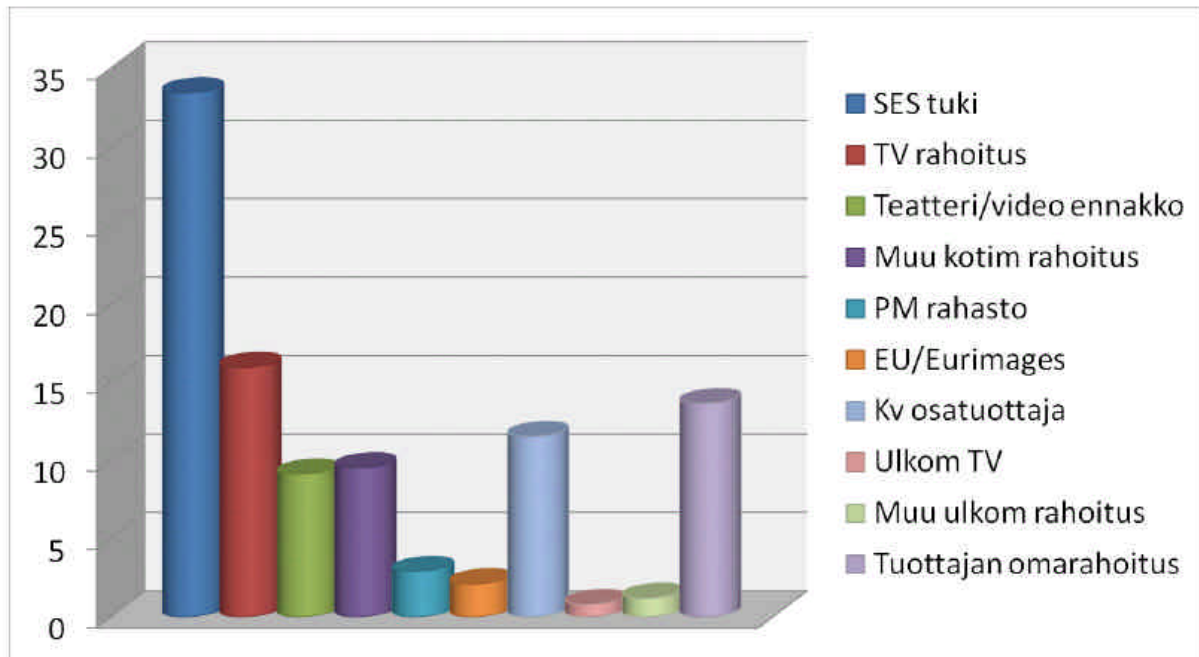
Vuoria Risto, kulttuurijohtaja, POEM säätiön hallituksen puheenjohtaja

Taulukko Pitkien fiktioiden rahoitus 2001–2006

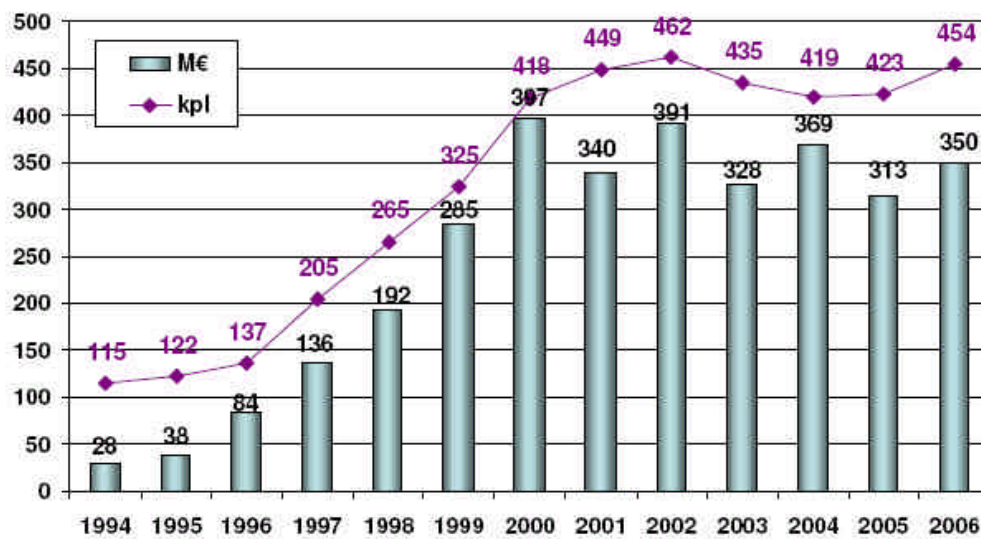
vuosi	SES tuki	TV-rahoitus	Teatteri- /videoenn akko	Muu kotim. rahoitus	PM elokuva- ja tv-rsto	EU & Eurimage	Kv.- osatuottaja	Ulkom.tv	Muu ulkom. rahoitus	Tuottajan omarahoitu s	YHTEENSÄ
2006	7 208 500 21,8 %	3 585 000 10,8 %	3 531 820 10,7 %	4 411 650 13,3 %	860 085 2,6 %	777 534 2,3 %	7 056 440 21,3 %	539 280 1,6 %	903 595 2,7 %	4 256 587 12,8 %	33 130 491 100 %
2005	6 112 000 34,1 %	3 206 480 17,9 %	1 945 000 10,8 %	1 449 026 8,1 %	350 350 2,0 %	300 000 1,7 %	1 512 200 8,4 %	214 600 1,2 %	105 000 0,6 %	2 741 180 15,3 %	17 935 836 100 %
2004	5 864 228 40,5 %	2 459 561 17,0 %	1 099 810 7,6 %	928 851 6,4 %	577 766 4,0 %	0,0 %	1 644 539 11,4 %	0,0 %	160 000 1,1 %	1 730 228 12,0 %	14 464 983 100 %
2003	5 903 275 32,5 %	2 943 000 16,2 %	1 918 694 10,6 %	2 745 265 15,1 %	448 167 2,5 %	320 838 1,8 %	906 683 5,0 %	52 510 0,3 %	0,0 %	2 917 772 16,1 %	18 156 204 100 %
2002	5 169 735 44,1 %	2 703 308 23,1 %	704 094 6,0 %	491 109 4,2 %	254 649 2,2 %	227 135 1,9 %	171 305 1,5 %	8 409 0,1 %	19 200 0,2 %	1 975 217 16,8 %	11 724 161 100 %
2001	5 497 222 47,2 %	2 135 987 18,3 %	504 564 4,3 %	110 164 0,9 %	650 887 5,6 %	654 808 5,6 %	1 067 779 9,2 %	50 456 0,4 %	55 922 0,5 %	919 449 7,9 %	11 647 238 100 %
Yhteensä	35 754 960 33,4 %	17 033 336 15,9 %	9 703 982 9,1 %	10 136 065 9,5 %	3 141 904 2,9 %	2 280 315 2,1 %	12 358 946 11,5 %	865 255 0,8 %	1 243 717 1,2 %	14 540 433 13,6 %	107 058 913 100,0 %

SES 2007

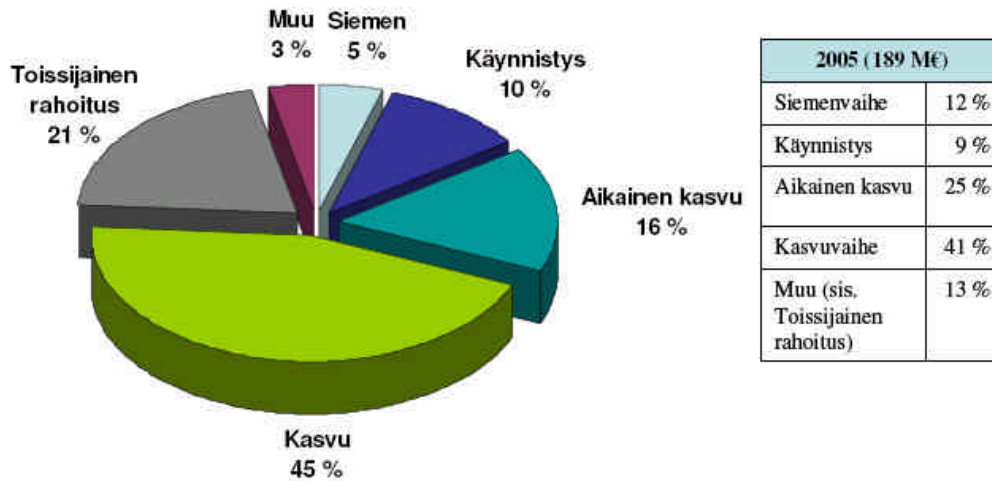
Pitkien fiktioiden rahoitus 2001-2006, %

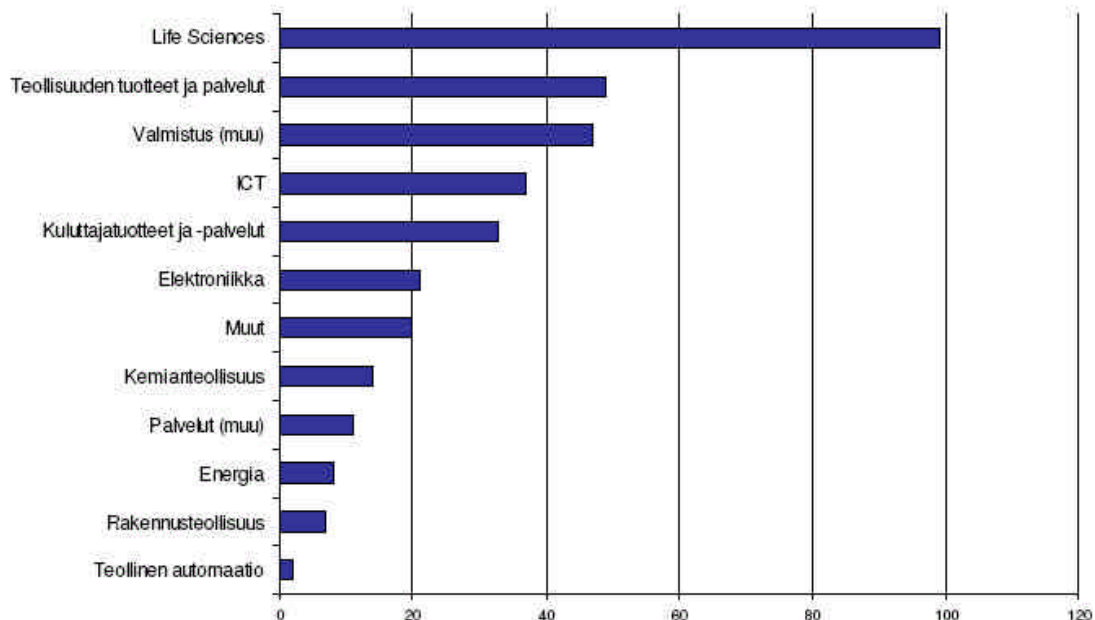
Sijoitukset 1994 - 2006

Venture Capital
Sijoitusten euromääräinen (248 M€)
kehitysvaihejakauma

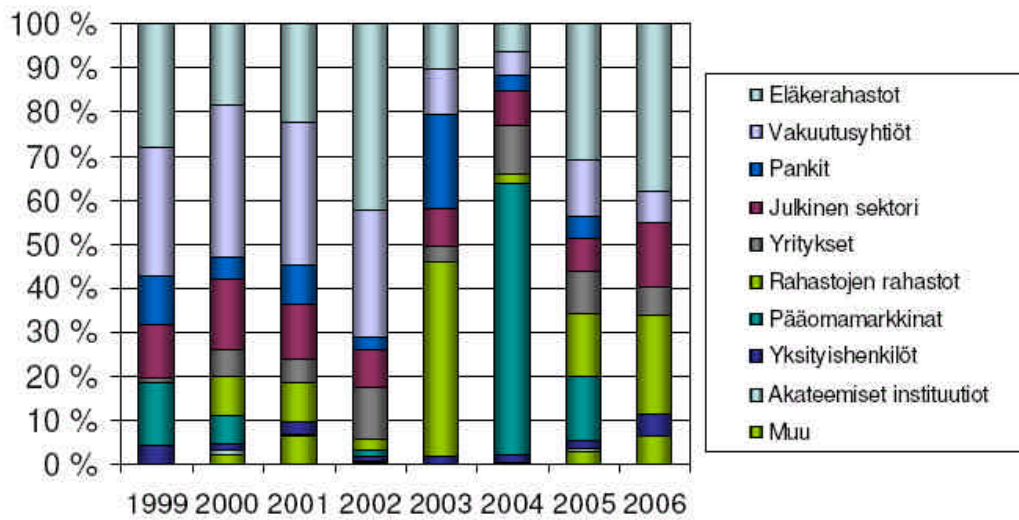

Sijoitusten euromääräinen (350 M€)
toimialajakauma
2006

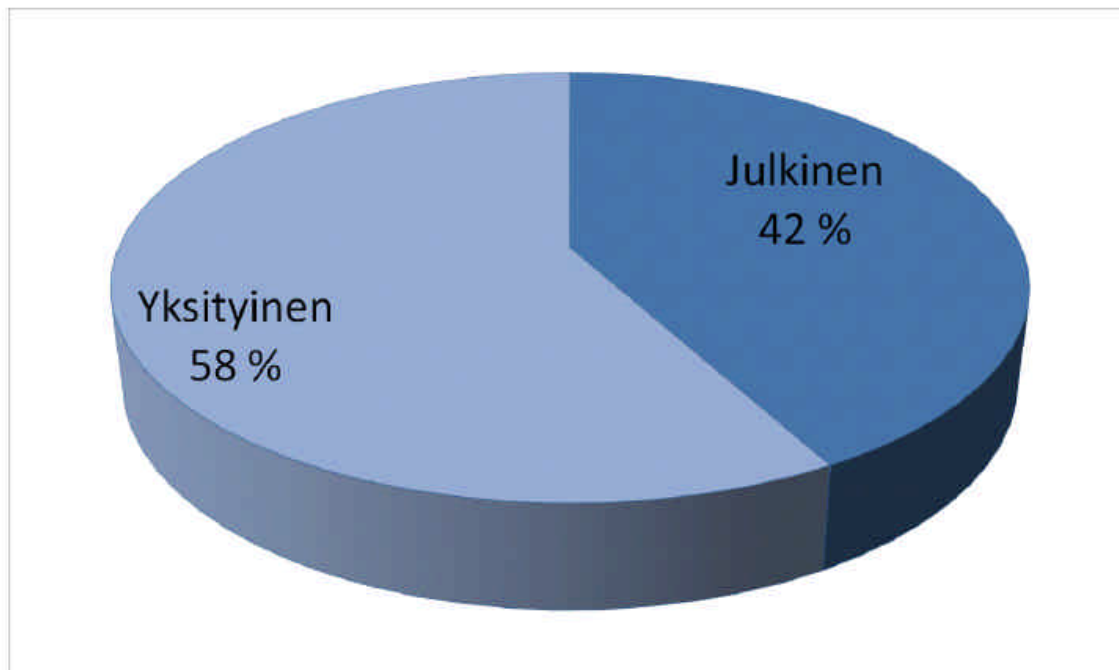

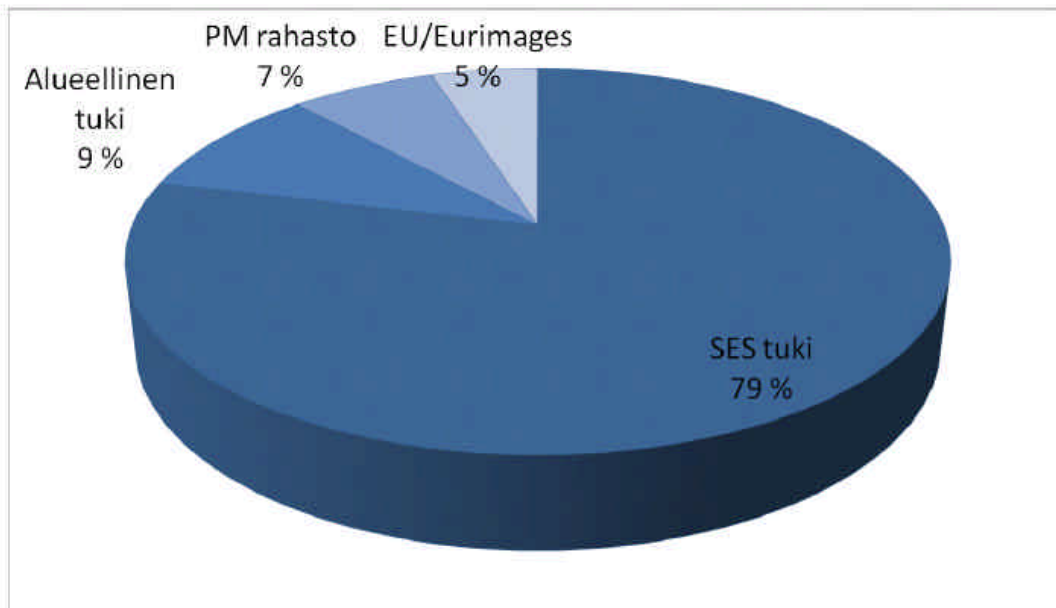
Rahastojen uusien varojen keräämisen lähdejakauma 1999-2006

Julkinen ja yksityinen rahoitus 2001-2006, %

Julkinen rahoitus 2001-2006, %

Yksityinen rahoitus 2001-2006, %

